

Innspill om Mannsutvalgets mandat, juni 2022

Vi takker for muligheten til å gi et skriftlig innspill om Mannsutvalgets mandat i tillegg til det muntlige Unio ga 1/6.

Regjeringen skal sette ned et mannsutvalg som skal utrede likestillingsutfordringer gutter og menn møter, og som er utfordringer som bidrar til utenforskap og er til hinder for et likestilt samfunn. Nå ønsker regjeringen innspill til hvilke temaer mannsutvalget bør fokusere på, og som regjeringen bør ha med i mandatet til utvalget.

Det er flott at regjeringen og statsråd Anette Trettebergstuen setter ned et utvalg som tar for seg menns rolle i samfunnet. Det trenger vi.

Vi ser stadig at menn har utfordringer – for eksempel når det gjelder overrepresentasjon på kriminalitets- og voldsstatistikkene, seksuell trakassering og seksualisert vold, selvmord, frafall i skolen, snevre utdannings – og jobbvalg.

Det er vel ingen som mener at gutter har et dårligere utgangspunkt enn jenter. Kanskje er det tvert om? Ofte skyldes guttas problemer andre ting enn egentlig kjønn – som ulike funksjonsnedsettelse, seksuell legning eller at en har flerkulturell bakgrunn. **Klassebakgrunn og demografisk tilhørighet** er to variabler som har stor betydning. Det er derfor viktig for utvalget å **finne ut hvem som opplever utenforskap og hvorfor**. Er det strukturer i samfunnet eller individuelle problemer, som bidrar til at det å mestre livet blir vanskelig for noen gutter?

Trange kjønnsroller innsnevrer både jenter og gutters handlingsrom; det stilles strenge krav til hvordan man oppfører seg og hva man kan drømme om og ønske seg. Fortsatt er det sånn at 'rommet for å være gutt' er snevert – men kanskje er det **snevreste i noen miljø enn i andre**? Det trenger vi svar på og ikke minst hva vi kan gjøre med det.

Det blir ofte framheva at medisinsk forskning og behandling av kvinner er bygd på kunnskapen om mannskroppen. Det må man selvsagt gjøre noe med. Men hva med menns helse – de dør tidligere enn kvinner, de går sjeldnere til lege og psykolog, samtidig som de topper selvmordsstatistikken. Kanskje er den psykososiale situasjonen til menn viktigere å undersøke enn den rent biologiske? Igjen – er det strukturelle forklaringer på menns uhelse?

Unio mener at skal en få gjort noe med det **kjønnsdelte arbeidsmarkedet** og få menn til å velge kvinnedominerte studieretninger, må verdsettingen av kvinnedominerte yrker likestilles med mannsdominerte. Kvinnedominerte yrkesgrupper med høyere utdanning i offentlig sektor er systematisk lavere lønnet enn mannsdominerte yrkesgrupper i privat sektor. Dette tiltrekker ikke flere menn til velferdsyrkene i offentlig sektor som vi alle er avhengige av.

Mens jentene har gått inn i mannsdominerte yrker, velger fortsatt menn svært tradisjonelt. Det må vi gjøre noe med. Det er **viktig for barn og unge å ha mannlige rollemodeller** – både som nærværende og bekræftende fedre og at menn er på de arenaene barn er – som i barnehage, skole og helse – for eksempel i møte med helsesykepleier.

Kjønnsblanda arbeidsmiljø fungerer dessuten best, vet vi fra forskningen. Skal vi få flere utdanna menn inn i kvinnedominerte sektorer, så må det gjøres noe med lønn og arbeidsforhold. Gutter som tar en høyere utdanning går ikke til sektorer som er dårlig betalt og hvor det er en deltidskultur.

Er det forventninger til menn som er annerledes enn til kvinner når det gjelder **tilstedeværelse på jobben**? Kvinner jobber deltid fordi de kan eller må, fordi det er en deltidskultur i sektoren de jobber i eller for å få det til å gå rundt i familielivet. Det kan også være fordi de har en jobb som krever at en tjener kunder, pasienter, elever, barn, klienter store deler av arbeidstiden. Såkalte relasjonelle jobber kan være særlig krevende. Forskning (blant annet fra Sigtona Halrynjo/ISF) viser dessuten at selv der begge foreldre er i høyutdannings- og karriereyrker, er det kvinnene som tilpasser sin yrkesaktivitet slik at det passer familielivet.

Er det slik at det fortsatt er skambelagt for menn å ha en løsere tilknytning til jobben? **Pappapermen** er et godt eksempel. Far tar ut den permisjonen han er pålagt. Skyldes det forventningene han møter og ikke et ønske hos han selv? Er mannsdominerte arbeidsplasser gode nok til å tilrettelegge for at menn ivaretar sine rettigheter og forpliktelser i familie- og omsorgsarbeidet? Det har kommet rapporter på det motsatte, for eksempel at arbeidsgiver betaler menn for å la være å ta pappapermen.

Familie- og likestillingspolitikken i Norge, herunder fedrekvoten, har bidratt til en mer aktiv og involvert farsrolle^[1]. Nordisk forskning har dessuten observert en endring i gutters atferd, som antas å ha sammenheng med at fedre er mer involvert i en hverdagslig omsorgsrolle^[2].

Utdanning er viktig for å få det livet man ønsker og for å oppleve mestring. I Camilla **Stoltenberg utvalgets** utredning 2019:3 *Nye sjanser – bedre læring* var man opptatt av at gutters skoleprestasjoner ikke var like gode som jenters. Konklusjonen ble at vi **ikke vet årsaken til disse kjønnsforskjellene**. Mannsutvalget bør derfor etterspørre mer kunnskap om dette gjennom spisset forskning på feltet. Det er også langt flere gutter enn jenter som får spesialundervisning. Det er det også viktig å undersøke nærmere.

Likevel viser forskning at **gutter lykkes med tiden**, ofte tar de jentenes skolefaglige forsprang igjen når de er i midten av 20-årene. Det er derfor viktig å ha oppmerksomheten rettet mot *de få* som har utfordringer med å mestre livet og skolen over tid, og som opplever utenforskap. I en inkluderende skole er det viktig at alle barn uansett kjønn og andre gruppetilhørigheter blir møtt på en god måte. Det krever tid nok til det enkelte barn og den enkelte elev og god **fagkompetanse** i skole og barnehage.

I skolen er det et mål at alle elever skal trives og mestre. Alle skolefag må vurderes som likeverdige og dermed gi alle mulighet til å lykkes i fag samfunnet mener er viktige. Samtidig som skoleprestasjoner kun er en del av skoleløpet, så er **kjønn kun én av flere dimensjoner** ved forskjellene mellom gutter og jenter og deres skoleprestasjoner.

^[1] Lidén og Kitterød: *Delt bosted: Barns perspektiver og utfyllende kunnskap*. Institutt for samfunnsforskning rapport 2019: 3.

^[2] <https://www.aftenposten.no/meninger/debatt/i/G1W754/En-gutt-er-ikke-en-gutt-uansett-hvor-i-verden-og-tiden-han-befinner-seg--Harriet-Bjerrum-Nielsen>

Skolen skal gi et godt grunnlag for å mestre livet, ta del i de demokratiske prosessene og kulturarven. De tverrfaglige temaene i skolen innført med Fagfornyelsen tar opp i seg utfordringer rundt likestilling, det samme gjør Overordnet del av læreplanen. Så alt skulle altså ligge til rette for læring om dette i skolen.

Til slutt: **Hvem er den moderne mannen?** Mannsutvalget bør se på mansrollen og hva den har vært og er i dag. En ny mannlighet kan være i ferd med å vokse fram i randsonen av de mennene vi stort sett treffer på i hverdagen og/eller som vi ser på forsiden av mediene. Hva skal den nye mansrollen være? Hva skal han tilstrebe å være? Hvordan skal flest mulig menn finne sin plass i HELE arbeidsmarkedet og i vårt moderne, likestilte samfunn?

Hva karakteriserer gutter som lykkes?

Mannsutvalget bør finne ut hvem den moderne og framtidens mann er. Unio mener derfor det er viktig at **unge menn som representerer de mange og med spesifikk fagkompetanse** på feltet får en plass i utvalget.

Unio og Unios forbund ønsker å bidra med vår kompetanse inn i utvalget, og gir gjerne flere innspill.

Vi ønsker mannsutvalget lykke til!

For Unio

Nora Sørensen
seniorrådgiver